

УДК 336.71:334.758.6

Глуценко Я. І.*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Україна;**e-mail: slavina.ivc@gmail.com; ORCID ID:0000-0003-1454-0369***Корогодова О. О.***кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Україна;**e-mail: korogodova.olena@gmail.com; ORCID ID:0000-0003-2338-365X***Моїсеєнко Т. Є.***кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Україна;**e-mail: t.e.moiseenko@gmail.com; ORCID ID:0000-0002-2074-8062***Сосновська О. О.***доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів та економіки,**Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна;**e-mail: sosnovska.oo@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-2177-069***Черненко Н. О.***кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Україна;**e-mail: chernenkonatasha0@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-7424-7829*

ФАКТОРИ КОНСОЛІДАЦІЇ КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ В УМОВАХ ІНДУСТРІЇ 4.0 ТА COVID-19

Анотація. Присвячено дослідженню факторів консолідації капіталу в банківському секторі в умовах Індустрії 4.0 і складних світових умовах, пов'язаних із глобальною пандемією викликаною COVID-19. Визначено, що процеси консолідації в банківській сфері особливо активізувались у ХХ століття. Поштовхом до цього стали: укрупнення промислового капіталу і розширення місткості глобальних ринків, зростання масштабів діяльності транснаціональних корпорацій, необхідність підвищення ринкової капіталізації банків для розширення потенціалу у сфері кредитування, загострення конкуренції на глобальному ринку банківських послуг.

У процесі дослідження встановлено відповідність етапів розвитку банківського сектору до хвиль «операцій злиттів і поглинань» і «промислових революцій» (Індустрій 1.0 — 4.0). Обґрунтовано, що вплив Індустрії 4.0 в епоху COVID-19 дозволяє очікувати подальший ріст як кількості, так і вартості трансакцій у банківському секторі.

Дослідивши процеси консолідації банків в умовах глобальної трансформації економічного розвитку, встановлено, що основні фактори впливу Індустрії 4.0 та пандемії COVID-19 на процеси злиттів та поглинань у банківському секторі такі: вплив технологій, запровадження штучного інтелекту в процесах обслуговування клієнтів, розвиток необанків, віртуального банкінгу та підпорядкування цілей діяльності банківських установ суспільним цінностям. Зазначено, що в умовах активізації сучасних глобалізаційних процесів і науково-технічного прогресу спостерігається негативний вплив кризових явищ на досягнення

бажаного економічного результату, тому з урахуванням особливостей процесів консолідації в банківському секторі варто враховувати низку факторів актуальної економічної динаміки, які будуть залежати від якості оцінки економічної ситуації в різні проміжки часу. З огляду на це були розглянуті численні методичні підходи до оцінки факторів впливу на економічні процеси, що відрізняються за якістю інформаційного забезпечення, алгоритмами проведення та математичною складністю. Методичний інструментарій визначено, як напрям подальших досліджень.

У результаті дослідження авторам вдалося встановити, що для розуміння успішності процесів консолідації банківського капіталу потрібно мати певний критерій, що може демонструвати ступінь адаптації банківського сектору до факторів актуального економічного середовища.

Отримані результати вказують на те, що таким критерієм варто обрати системну ефективність. Вважаємо, що в сучасному технологічному укладі актуальною концепцією управління діяльністю економічних суб'єктів буде саме «управління ефективністю», а не управління бізнесом у цілому чи його окремими бізнес-процесами.

Ключові слова: банківський сектор, COVID-19, Індустрія 4.0, індустріальний розвиток, злиття і поглинання, консолідація.

Формул: 0; рис.: 3; табл.: 1; бібл.: 24.

Hlushchenko Ya.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of International Economic Department
National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Ukraine;
e-mail: slavina.ivc@gmail.com; ORCID ID:0000-0003-1454-0369*

Korohodova O.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of International Economic Department
National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Ukraine;
e-mail: korogodova.olena@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-2338-365X*

Moiseienko T.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of International Economic Department
National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Ukraine;
e-mail: t.e.moiseenko@gmail.com; ORCID ID:0000-0002-2074-8062*

Sosnovska O.

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Head of Finance and Economics Department,
Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine;
e-mail: sosnovska.oo@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-2177-069*

Chernenko N.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of International Economic Department
National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Ukraine;
e-mail: chernenkonatasha0@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-7424-7829*

**THE BANKING SECTOR CAPITAL CONSOLIDATION FACTORS
IN INDUSTRY 4.0 AND COVID-19 CONDITIONS**

Abstract. The paper is devoted to examination of consolidation factors in the banking sector in the context of Industry 4.0 and the complex global conditions associated with the global pandemic caused by COVID-19. The authors determine that the processes of consolidation in the banking sector were especially intensified in the XX century. The impetuses for this were namely

the consolidation of industrial capital and expanding capacity of global markets, the growth of multinational corporations, the need to increase market capitalization of banks to expand lending capacity, increasing competition in the global banking market.

The correspondence of banking sector development stages to the waves of «mergers and acquisitions» and «industrial revolutions» (Industry 1.0 — 4.0) was established during the research. It is substantiated that the influence of Industry 4.0 in the COVID-19 era provides opportunity to expect further growth in both the number and value of transactions in the banking sector.

Examining the processes of banks consolidation in the global transformation of economic development, the authors found out that the main factors of Industry 4.0 and the COVID-19 pandemic influencing mergers and acquisitions in the banking sector are the following ones: impact of technology, introduction of artificial intelligence in customer service virtual banking and subordination of the goals of banking institutions to public values. The authors note that in the conditions of intensification of modern globalization processes, scientific and technological progress there is a negative impact of crisis phenomena on achieving the desired economic result, so considering the peculiarities of consolidation in the banking sector it is useful to take into account a number of current economic dynamics factors that will depend on the quality of economic situation assessment at different time intervals. The article considered numerous methodological approaches to assessing the factors influencing economic processes, which differ in the quality of information support, algorithms and mathematical complexity. Methodical tools are defined by the authors as a direction of further research.

As a result of the research, the authors established that in order to understand the success of the consolidation process of bank capital, it is necessary to have a certain criterion that can demonstrate the degree of adaptation of the banking sector to the current economic environment.

The obtained results indicate that it is system efficiency that should be chosen as such a criterion. The authors believe that in the modern technological way, the current concept of managing the activities of economic entities will be the «management of efficiency indicator», and not the management of the business as a whole or its individual business processes.

Keywords: banking sector, consolidation, COVID-19, Industry 4.0, industrial development, mergers and acquisitions.

JEL Classification G21, G32, G34, O14, O16

Formulas: 0; fig.: 3; tabl.: 1; bibl.: 24.

Вступ. Інтеграція, інтернаціоналізація, транснаціоналізація і глобалізація міжнародних економічних відносин створюють висококонкурентне середовище, у котрому вагомим значенням набуває консолідація капіталу. Зазначений процес особливо яскраво представлено в банківському секторі. Операції консолідації капіталу являють собою вирішальні умови зростання рівня економічної потужності транснаціональних банків та їхньої перемоги в конкурентній боротьбі. Особлива роль у концентрації та централізації виробництва і капіталу належить радикальним методам інвестування у формі злиттів і поглинань. Дослідження зазначених процесів має враховувати тенденції сучасних економічних перетворень і досягнення Індустрії 4.0, динаміка яких має суттєвий вплив на стандартні підходи до інвестиційної діяльності компаній у глобальному масштабі. Поряд з цим реалії пандемії COVID-19 наразі є пріоритетним фактором функціонування і подальшого розвитку банківського сектору, що прискорює його діджиталізацію та потребує зміни організаційної культури і звичних стратегій ведення бізнесу. З огляду на це проблематика питань формування і подальшого розвитку процесів консолідації в банківському секторі виходить на новий рівень актуальності. Отже, окремі концептуальні питання потребують поглибленого аналізу, зокрема недостатньо дослідженим залишаються особливості процесу консолідації в банківському секторі в умовах Індустрії 4.0 та в епоху COVID-19.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Дослідження процесів консолідації капіталу шляхом злиттів і поглинань широко висвітлюється в сучасній літературі. Закордонні дослідники тривалий проміжок часу приділяють увагу зазначеним питанням.

Серед досліджень останнього періоду особливо виділяються публікації таких науковців, як: К. Мацусита [1], Г. Хамел, К. Прахалад [2], Е. Ернандес, А. Менон [3], С. Каннігам, Ф. Ідрер, С. Ма [4]. Сучасні дослідження банківського сектору представлені серед робіт вітчизняних і зарубіжних науковців у значній кількості. Зокрема, особливості злиттів і поглинань структур транснаціонального типу підприємництва в банківській сфері оцінюються в роботах: С. В. Башлая, О. В. Мірошниченко [5], Т. Г. Бусаревої [6], В. М. Марченка [7], М. В. Савченко, О. В. Шкуренко [8], К. А. Гойал, В. Джоші [9], Малика Файзана [10], Метью Френкеля [11].

Таким чином, метою дослідження є аналіз розвитку процесів злиття і поглинання в банківському секторі на основі систематизації етапів індустріального розвитку для виявлення сучасних тенденцій консолідації банківського капіталу в умовах впливу факторів Індустрії 4.0 та COVID-19. Реалізація зазначеної мети передбачає вирішення низки завдань.

Методологія і методи дослідження. Методологією цього дослідження передбачалось проходження таких етапів: 1) на основі системного підходу, методу теоретичного узагальнення, за допомогою історично-логічного методу та наукової абстракції надати характеристику хвилям розвитку процесів консолідації капіталу у сфері банківського сектору; 2) проаналізувати тенденції ринку злиттів і поглинань як радикальних методів консолідації в умовах трансформації інтеграційних відносин за допомогою методу системного аналізу, зробивши акцент на банківському секторі; 3) оцінити вплив Індустрії 4.0 на процеси консолідації банківського сектору світу в умовах глобальної трансформації економічного розвитку із застосуванням індуктивного, дедуктивного та евристичного методів.

Отримані в ході дослідження дані узагальнено і систематизовано за допомогою табличного та графічного методів, що надало можливість забезпечити наочність інтерпретації результатів дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні роботи вітчизняних та закордонних науковців, а також аналітично-статистичні дані Forbes; Statista; Світового банку; Міжнародного валютного фонду; Інституту злиттів, поглинань та альянсів; EY Global; Банку міжнародних розрахунків.

Результати дослідження. Ураховуючи сучасну специфіку банківського сектору, можна стверджувати, що історично низький рівень відсоткових ставок при збереженні тенденції падіння рівня доходів здійснює вплив на функціонування значної кількості банків. Невеликі банки продовжують свою діяльність під тиском національних гігантів (таких, як JPMorgan Chase та Bank of America Corp), які продовжують накопичувати депозити, просувають потужні технологічні та цифрові пропозиції. Стратегія консолідації капіталу, а саме процесу злиття і поглинання, може допомогти таким банківським установам скоротити витрати, підтримати роботу філійних мереж, раціоналізувати бюджет і, як результат, трансформувати бізнес. В умовах скорочення доходів, низької відсоткової ставки банківські установи можуть розглядати це як шлях до підвищення прибутків.

Дослідження історичних етапів розвитку процесів злиття і поглинання дозволяє помітити їхню хвилеподібну динаміку, що формується під впливом різних факторів [12; 13], які відповідають етапам технологічних індустрій і кризових явищ у світовій економіці [14]. Проведена авторами систематизація хвиль процесів злиття і поглинань (рис. 1) демонструє відповідність етапів формування банківської системи та експансії позикового капіталу — Індустрії 1.0; етапів послідовного розвитку банківської системи та нової експансії позикового капіталу — початку Індустрії 2.0, а потім і Індустрії 3.0, етапу фінансово-технічного розвитку (діджиталізації, застосування штучного інтелекту) — Індустрії 4.0.

В умовах фінансової глобалізації банківський сектор активно реалізує функцію фінансового посередництва, перерозподіляючи капітал між ключовими секторами економіки та національними економічними системами, забезпечуючи потрібними фінансовими ресурсами суб'єктів виробничої, торгівельної та інвестиційної діяльності. Він об'єднує і розподіляє капітал, обслуговує грошові потоки, а також розв'язує агентські проблеми, що виникають під час укладення фінансових контрактів.

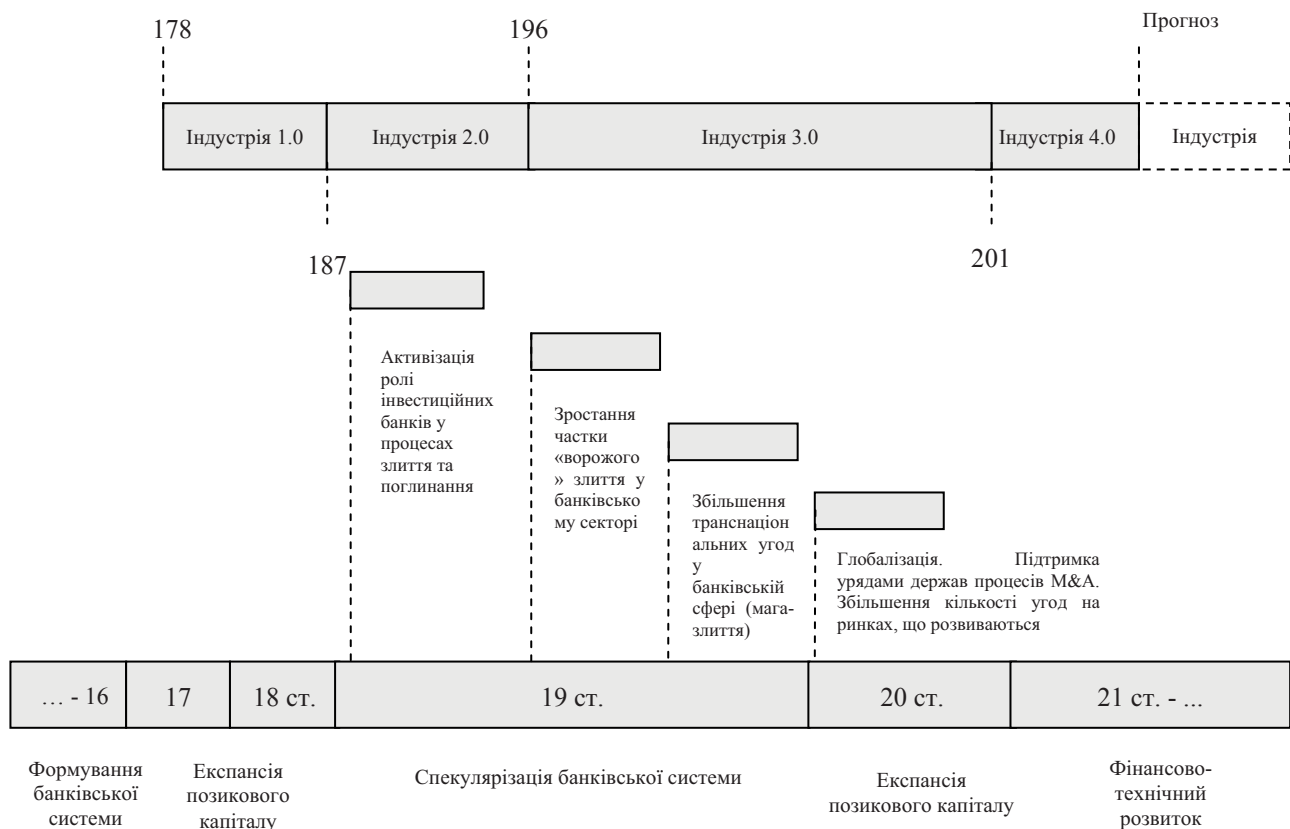

Рис. 1. Аналіз основних хвиль розвитку процесів злиття і поглинань у банківському секторі

Примітка. Систематизовано і доопрацьовано за [10; 12; 13].

Розвиток банківської сфери призвів не тільки до стрімкого зростання мобільності функціонуючого капіталу, а й до нарощування масштабів позик на світовому ринку капіталів. Так, місячний оборот капіталу на світовому фінансовому ринку досягає на сьогодні понад 3 трлн дол. США. При цьому саме капітал у формі банківських позик домінує в загальносвітовому припливі капіталу.

Історично, активізація угод щодо злиття і поглинань географічно належить Сполученим Штатам Америки, а банки США переважно утворені в результаті саме перебігу процесів злиття і поглинання, що відбулися протягом тривалого проміжку часу. Прикладом можуть слугувати такі американські банки, як Citigroup або City, що входять до десяти найбільших банків у світі згідно з британським профільним рейтинговим виданням The Banker [15]. Становлення City не характеризується значною кількістю угод злиття і поглинання, її формування обумовлене переважно однією масштабною угодою: Citicorp та Travelers Group, що об'єднані угодою вартістю у 140 млрд дол. США 1998 року. Така корпоративна комбінація у свій час характеризувалась як найбільша у своєму сегменті. Інша банківська структура — JPMorgan Chase, що утворилася завдяки поєднанню в 2000 року таких компаній, як JP Morgan та Chase Manhattan Bank, вартість угоди сягала близько 30 млрд дол. США. Пізніше, 2004 року компанія придбала Bank One вартістю у 58 млрд дол. США, що дозволило JP Morgan посісти місце другого за величиною банку в Америці на час угоди.

Зазначимо, що внаслідок перенесення великими транснаціональними компаніями США філій та підрозділів у певні країни відбувся масштабний емерджентний розвиток національних економік, що викликало значне збільшення рівня конкурентоспроможності на світових ринках і поглиблення процесів консолідації капіталу в зазначених країнах, насамперед у Китайській Народній Республіці. У реаліях сучасності, за даними Forbes [16], провідні місця в рейтингу кращих банків світу займають транснаціональні банки саме Китаю

(1—4 місця). У Топ-20 транснаціональних компаній банківського сектору присутні шість китайських банків, дві банківські одиниці зі штаб-квартирою в Індії, а інші фінансово-кредитні установи представлено таким чином: США (2), Велика Британія (2), Франція (2), Італія (2), Бразилія (2), Німеччина (1), Бразилія (1). Усього в загальному рейтингу банків за 2020 рік представлено 450 установ [17]. Зазначимо, що лідером диверсифікації процесів розгалуження банківської діяльності залишаються Сполучені штати Америки, що мають 75 банків у рейтингу Форбс, а також Японія (50 банків).

Отже, проведене дослідження зі структуризації етапів хвилеподібного розвитку процесів розвитку банківської сфери під впливом індустріальних перетворень і систематизація результатів досліджень Forbes [17], Інституту злиттів, поглинань та альянсів [18], компаній Accenture plc [19] Deloitte [20; 21], McKinsey, дозволили зазначити таке: для Індустрії 4.0 характерний ряд факторів впливу, що обумовлюють процеси консолідації в банківському секторі.

Одним із перших факторів розглянемо вплив розвитку технологій. Під впливом Індустрії 4.0 усе суттєвіше стає помітним, що представники банківського сектору, які відстають за критеріями цифрового розвитку, поступово втрачають свої позиції у порівнянні з більш технологічно розвиненими конкурентами. Одним із виходів із зазначеної ситуації є злиття капіталу для розширення можливостей розроблення та впровадження новітніх технологій.

Дані динаміки трансакцій ІММА (Інституту злиття, поглинань і альянсів) демонструють активізацію злиттів і поглинань у часи погіршення економічних умов (рис. 2). Так у 2007 року кількість угод М&А дорівнювала 47 455 одиниць і характеризувалась як пік за тривалий проміжок часу. З початком світової фінансової кризи спостерігалось уповільнення зазначених процесів. Кількість трансакцій 2008 року зменшилась до 45 173, а 2009-го до 40 710 одиниць (див. рис. 2).

Рис. 2. Динаміка кількості трансакцій злиттів і поглинань за 2000—2020 рр.

Примітка. Побудовано за даними [18; 22].

В умовах переходу до Індустрії 4.0, починаючи з 2015 року, загальна кількість угод злиття і поглинань досягла найвищих показників — 52 740 одиниць 2017 р. і 50 607 2018-го, з них угоди в банківському секторі становить 1,52 та 1,42 % відповідно. Щодо пікових значень кількості трансакцій у банківському секторі, то вони спостерігались з 2008 до 2010 рр.: 1 107 (2008 р.), 1 295 (2009 р.), 1 511 (2010 р.) (див. рис. 2). Тобто в банківському

секторі фінансова криза 2008 року зумовила процес викупу сильнішими гравцями банківського сектору слабких конкурентів.

Найбільше вартісне значення трансакцій злиття і поглинань у банківському секторі (рис. 3) припало на 2006 рік. У цілому, період з 2005 до 2007 рр. відзначається найбільшими значеннями обсягу трансакцій у банківській сфері. Починаючи з 2008 року, обсяги укладених угод у банківському секторі стрімко падали, і по теперішній час так і не досягли попередніх високих значень.

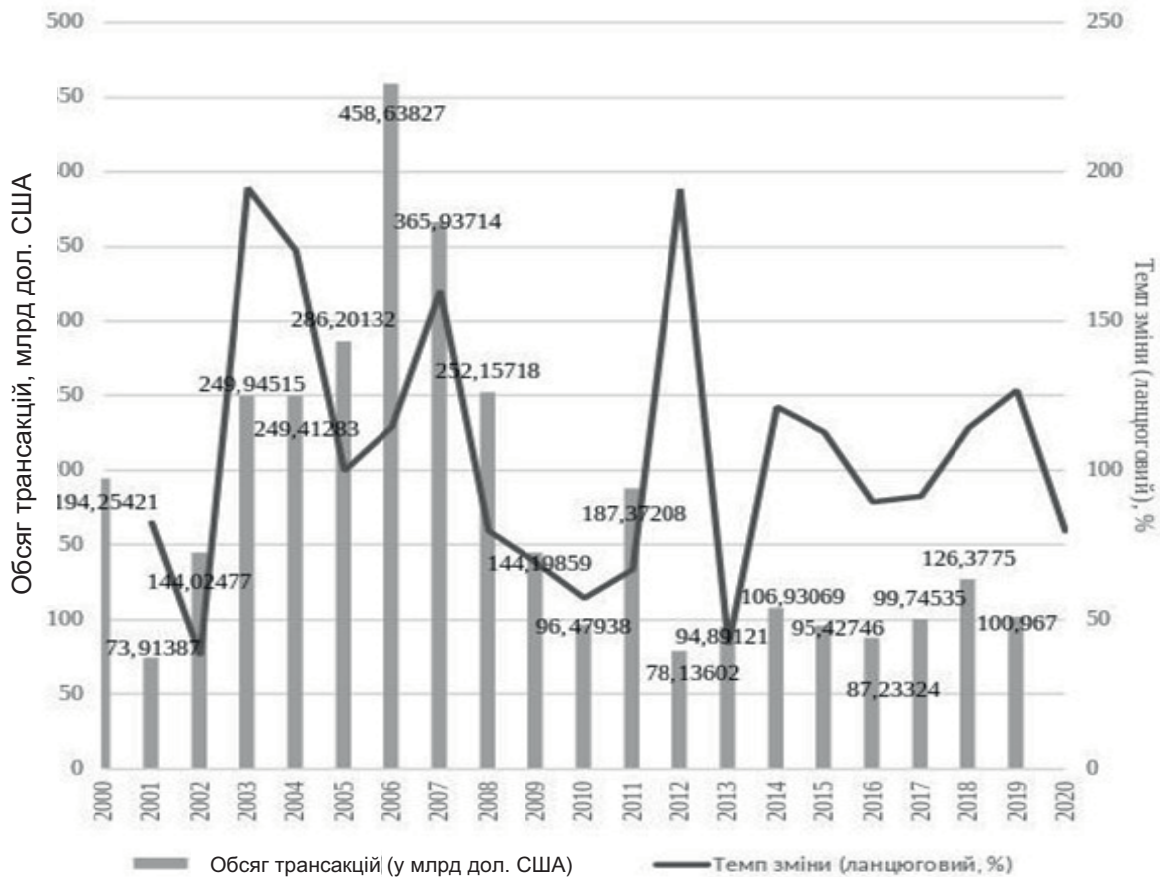

Рис. 3. Динаміка обсягу трансакцій злиття і поглинань у банківському секторі за 2000—2020 рр.

Примітка. Побудовано за [23].

2019 рік продемонстрував активність угод злиття і поглинання в секторі платіжного сегмента. Найбільшими угодами періоду є такі: фінансова корпорація Fidelity National Information Services Inc (FIS) придбала процесингову компанію Worldpay за 43 млрд дол. США; угода між американським постачальником технологічних рішень для фінансового сектору Fiserv і платіжним сервісом First Data вартістю близько 39 млрд дол. США. Також опублікована домовленість щодо злиття американських платіжних сервісів Global Payments і Total Systems Services (TSYS), що оцінена у 21,5 млрд дол. США.

Результати дослідження, проведеного компанією Deloitte [20], дозволяють очікувати нову хвилю процесів злиттів і поглинань в умовах Індустрії 4.0 в епоху COVID-19. Світова практика показала, що пандемія COVID-19 акцентувала ще більшу увагу на таких проявах Індустрії 4.0, як розроблення та впровадження нових бізнес-моделей, цифрових технологій, цифрових каналів і платформ е-комерції, цифрових робочих місць [24]. Ресурсна оптимізація у процесі злиття і поглинання створює підґрунтя новим можливостям банківського сектору. Так, 2020 року Deloitte як позитивний сигнал відзначає збільшення середньої вартості угод у банках до 577 млн дол. США у порівнянні з 439 млн дол. США 2019-го. Найбільш знаковими

угодами названо придбання PNC Financial Services Group's — банку BBVA USA Bancshares, Південними штатами — банку Center State, групою Pacific Premier's — банку Opus Bank [20].

Другим фактором впливу Індустрії 4.0 на консолідацію капіталу в банківському секторі, який заслуговує уваги, є потреба у кваліфікованих працівниках, які б забезпечували ефективність роботи за умов використання інтелектуальних систем та інформаційних технологій. Рівень зацікавленості комерційних банків у менеджерах, що використовують системи безперервної підтримки ухвалення рішень від залучення до обслуговування клієнта, стрімко зростає. Технології штучного інтелекту, що розробляються й активно впроваджуються в Індустрії 4.0, дозволять банківському сектору зекономити дефіцитний час персональних менеджерів шляхом вбудованих у CRM-платформи скорингових рішень, персоналізованих рекомендацій, навігації, комерційної аналітики. Потужні можливості реалізації зазначених процесів наявні саме в банківських установах з високим рівнем консолідованого капіталу і більшою кількістю працівників. За даними рейтингу Forbes [15], перші місця за кількістю співробітників займають банки Китаю (табл.). Можна очікувати, що розширення використання технологій штучного інтелекту в банківських установах буде й далі сприяти активізації процесів злиття і поглинань.

Таблиця

Топ-10 банків 2020 року з найбільшою кількістю працівників у рейтингу Forbes

Назва банку	Країна	Кількість співробітників
Agricultural Bank of China	China	487 307
ICBC	China	449 296
China Construction Bank	China	352 621
Bank of China	China	311 133
HSBC	United Kingdom	235 351
Postal Savings Bank of China	China	170 809
Citibank	United States	158 759
Bank of Communications	China	88 906
Standard Chartered	United Kingdom	86 000
China Merchants Bank	China	72 530

Примітка. Побудовано за [16].

Ще одним фактором впливу Індустрії 4.0, значення якого посилюється в результаті карантинних заходів в умовах COVID-19, є рівень розвитку небанків, представників віртуального банкінгу. Приватний і підприємницький сектори все частіше зупиняють свій вибір на безконтактних послугах, з найменшою кількістю посередників у комунікації «клієнт — банк». Проте варто враховувати й те, що подальших досліджень потребує питання трансформації кількості клієнтів у реальний прибуток, оскільки часто клієнтами небанків є ті самі клієнти офлайн-банків, для яких такі рахунки є додатковими, з низькими залишками.

Крім того, зазначені тенденції ставлять питання про права на розповсюдження даних про клієнтів банку, пов'язаних із розвитком технології Open Banking. Враховуючи кількість випадків шахрайства з платіжними картками в Україні, для вітчизняної банківської системи проблема безпеки в умовах діджиталізації є особливо актуальною. Шляхами її розв'язання можуть бути розроблення і впровадження стандартів аутентифікації й безпеки, стандартів щодо передавання інформації.

Серед факторів впливу на процеси консолідації капіталу в банківському секторі слід зазначити врахування суспільних цінностей (purpose-driven banking). Індустрія 4.0 і боротьба з наслідками пандемії вимагає підвищення рівня соціальної відповідальності бізнесу, у тому числі й у банківському секторі. Серед європейських банків уже прослідковується тенденція включення до ключових цілей бізнесу зниження вуглецевміщуваних викидів і кроки з підвищення соціальної відповідальності.

Висновки. Застосування методів історико-ретроспективного аналізу дозволило встановити відповідність етапів розвитку банківського сектору, хвиль операцій злиттів і поглинань та промислових революцій — Індустрій 1.0, 2.0, 3.0 та 4.0, а також висвітлити специфіку консолідації банківського сектору в період економічних криз. Обґрунтовано, що вплив Індустрії 4.0 в епоху COVID-19 дозволяє очікувати подальший ріст як кількості, так і вартості трансакцій у банківському секторі.

Дослідження процесів консолідації банків в умовах глобальної трансформації економічного розвитку дозволило визначити основні фактори впливу Індустрії 4.0 і пандемії COVID-19 на процеси злиттів та поглинань у банківському секторі. Унаслідок проведеного аналізу можна стверджувати, що основними факторами виступають вплив технологій, запровадження штучного інтелекту в процесах обслуговування клієнтів, розвиток необанків, віртуального банкінгу та підпорядкування цілей діяльності банківських установ суспільним цінностям.

Таким чином, в умовах активізації сучасних глобалізаційних процесів і науково-технічного прогресу спостерігається негативний вплив кризових явищ на розвиток економічних процесів. За таких умов особливості процесів консолідації в банківському секторі зумовлені існуванням низки факторів актуальної економічної динаміки, вплив кожного з яких є очевидним, проте може мати різне пріоритетне значення в певному проміжку часу або в конкретних економічних умовах. З огляду на це досягнення бажаного економічного результату залежить від якості оцінки економічної ситуації для своєчасного виявлення можливих викликів і можливостей подальшого розвитку.

Як відомо, існують численні методичні підходи до оцінки факторів впливу на економічні процеси, що відрізняються за якістю інформаційного забезпечення, алгоритмами проведення та математичною складністю. Серед найбільш розповсюджених інструментів оцінки процесу можна виділити індикаторний, експертний, матричний підходи, методи економіко-математичного моделювання тощо, кожен з яких має певні переваги і недоліки. Це зумовлює потребу та доцільність їхньої системної класифікації й узагальнення для подальшої ідентифікації найбільш комплексних і достовірних методик. Крім того, з метою розуміння успішності процесів консолідації банківського капіталу необхідною умовою є використання певного критерію, що демонструє ступінь адаптації банківського сектору до факторів актуального економічного середовища. Вважаємо, що таким критерієм доцільно обрати системну ефективність, адже існує думка, що в сучасному технологічному укладі панівною концепцією управління діяльністю економічних суб'єктів буде саме управління ефективністю, замість таких актуальних процесів, як управління бізнесом, бізнес-процесами, ринковою вартістю тощо, що є перспективами подальших наукових досліджень.

Література

1. Мацусита К. Миссия бизнеса. Москва : Альпина Паблишерс, 2011. 189 с.
2. Khamel G., Prahalad C. K. *Competing for the Future*. Brighton, USA : Harvard Business School Press, 1996. 384 p.
3. Hernandez E., Menon A. Acquisitions, node collapse, and network revolution. *Management Science*. 2018. № 64 (4). P. 1652—1671.
4. Cunningham C., Ederer F., Ma S. Killer Acquisitions. *Working Paper, SSRN*. 2020.
5. Башлай С. В., Мірошниченко О. В. Злиття та приєднання в банківському секторі України. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 1. С. 131—138. URL : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/51817>.
6. Бусарева Т. Г. Особливості злиттів та поглинань ТНК. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. № 2. С. 21—28.
7. Марченко В. М. Методологічна сутність понять злиття та поглинання. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2008. Вип. 3. № 7. URL : <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/EPSAE/article/view/4098>.
8. Савченко М. В., Шкуренко О. В. Злиття та поглинання як інструмент підвищення конкурентоспроможності компаній. *Управління економікою: теорія та практика*. 2019. С. 92—105.

9. Goyal K. A., Joshi V. Merger and Acquisition in Banking Industry: A Case Study of ICICI Bank Ltd. *International Journal of Research in Management*. 2012. Is. 2. Vol. 2. P. 30—40. URL : <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.472.9109&rep=rep1&type=pdf>.
10. Malik Faizan. Mergers and acquisitions: A conceptual review. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*. 2014. Vol. 4. № 2. URL : https://www.researchgate.net/publication/283044556_Mergers_and_Acquisitions_A_Conceptual_Review.
11. Frankel M. A High-Potential Basket of Small Bank Stocks. 2021. URL : <https://www.fool.com/investing/2021/03/03/a-high-potential-basket-of-small-bank-stocks>.
12. Claessens S. Global Banking: Recent Developments and Insights from Research. *Review of Finance*. 2017. Vol. 21. № 4. P. 1513—555.
13. Табархарнюк М. О. Класифікація угод зі злиття та поглинання компаній у сучасній економіці. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 23. Ч. 2. С. 110—114.
14. Войтко С. В., Гавриш О. А., Згуровський О. М. Якість державного регулювання, ефективність роботи уряду, чи План Маршалла на шляху країн до Індустрії-4.0. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2018. № 15. С. 7—18.
15. Top 1000 World Banks 2020. *The Banker*. URL : <https://www.thebanker.com/Top-1000>.
16. The World's Best Banks 2020. *Forbes*. 2020. June 8. URL : <https://www.forbes.com/worlds-best-banks/#61aafa711295>.
17. World's Best Banks 2020. Methodology. *Forbes*. 2020. URL : https://www.statista-research.com/wp-content/uploads/2020/05/Methodology_Worlds-Best-Banks-2020.pdf.
18. M&A Banking / Institute for Mergers, Acquisitions and Alliances. URL : <https://imaa-institute.org/m-and-a-by-industries>.
19. Technology vision. Leaders wanted. *Accenture*. 2021. URL : <https://www.accenture.com/us-en/insights/technology/technology-trends-2021>.
20. Heukmes J., Guionnet B. M&A benefits for the banking sector consolidation. *Deloitte*. Is. 18. Part 03. URL : <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/lu/Documents/financial-services/Banking/lu-mergers-acquisition-benefits-banking-sector.pdf>.
21. 2021 banking and capital markets M&A outlook. *Deloitte*. 2021. URL : <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/financial-services/articles/banking-securities-mergers-acquisitions-outlook.html>.
22. Number and Value of M&A by Industry / Institute for Mergers, Acquisitions and Alliances. *imaa*. URL : <https://imaa-institute.org/m-and-a-by-industries>.
23. Number & Value of M&A Worldwide / Institute for Mergers, Acquisitions and Alliances. *imaa*. URL: <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics>.
24. Gara A. The World's Best Banks: The Future Of Banking Is Digital After Coronavirus. *Forbes*. 2020. June 8. URL : <https://www.forbes.com/sites/antoinegara/2020/06/08/the-worlds-best-banks-the-future-of-banking-is-digital-after-coronavirus/?sh=44d81c372993>.

Статтю рекомендовано до друку 09.04.2021

© Глущенко Я. І., Корогодова О. О., Моїсеєнко Т. Є., Сосновська О. О., Черненко Н. О.

References

1. Macusita, K. (2011). *Missiya biznesa [Mission of business]*. Moscow: Al'pina Publishers [in Russian].
2. Khamel, G., & Prahalad, C. K. (1996). *Competing for the Future*. Brighton, USA: Harvard Business School Press.
3. Hernandez, E., & Menon, A. (2018). Acquisitions, node collapse, and network revolution. *Management Science*, 64 (4), 1652—1671.
4. Cunningham, C., Ederer, F., & Ma, S. (2020). Killer Acquisitions. *Working Paper, SSRN*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3241707>.
5. Bashlai, S. V., & Miroshnychenko, O. V. (2007). Zlyttia ta pryednannia v bankivskomu sektori Ukrainy [Mergers and acquisitions in the banking sector of Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky — Actual problems of economics*, 1, 131—138. Retrieved from <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/51817> [in Ukrainian].
6. Busarieva, T. G. (2018). Osoblyvosti zlyttiv ta pohlynan TNK [Features of mergers and acquisitions of TNCs]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia — Scientific view: economics and management*, 2, 21—28 [in Ukrainian].
7. Marchenko, V. M. (2008). Metodolohichna sutnist poniat zlyttia ta pohlynannia [Methodological essence of the concepts of mergers and acquisitions]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi — Problems of system approach in economy*, 3 (7). Retrieved from <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/EPsAE/article/view/4098> [in Ukrainian].
8. Savchenko, M. V., & Shkurenko, O. V. (2019). Zlyttia ta pohlynannia yak instrument pidvyshchennia konkurentospromozhnosti kompanii [Mergers and acquisitions as a tool for increasing the competitiveness of companies]. *Upravlinnia ekonomikoii: teoriia ta praktyka — Economic management: theory and practice*, 92—105. <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2019.92-105> [in Ukrainian].
9. Goyal, K. A., & Joshi, V. (2012). Merger and Acquisition in Banking Industry: A Case Study of ICICI Bank Ltd. *International Journal of Research in Management*, Vol. 2, 2, 30—40. Retrieved from <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.472.9109&rep=rep1&type=pdf>.
10. Malik Faizan. (2014). Mergers and acquisitions: A conceptual review. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 2, Vol. 4. Retrieved from http://www.researchgate.net/publication/283044556_Mergers_and_Acquisitions_A_Conceptual_Review.
11. Frankel, M. (2021). A High-Potential Basket of Small Bank Stocks. Retrieved from <https://www.fool.com/investing/2021/03/03/a-high-potential-basket-of-small-bank-stocks>.
12. Claessens, S. (2017). Global Banking: Recent Developments and Insights from Research. *Review of Finance*, 21 (4), 1513—1555. <https://doi.org/10.1093/rof/rfw045>.
13. Tabakharniuk, M. (2017). Klyasyfikatsiia uhod zi zlyttia ta pohlynannia kompanii u suchasni ekonomitsi [Classification of mergers and acquisitions in the modern economy]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu — Scientific bulletin of Kherson State University*, 23, 2, 110—114 [in Ukrainian].
14. Voitko, S. V., Havrysh, O. A., & Zghurovskiy, A. M. (2018). Yakist derzhavnoho rehuliuвання, efektyvnist roboty uriadu chy plan Marshalla na shliakhu krain do Industrii-4.0 [The quality of government regulation, the effectiveness of government or the

Marshall Plan on the way to Industry-4.0]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI» — Economic bulletin of NTUU «KPI», 15, 7—18* [in Ukrainian].

15. Top 1000 World Banks 2020. (n. d.). *The Banker*. Retrieved from <https://www.thebanker.com/Top-1000>.
16. The World's Best Banks 2020. (2020). *Forbes*. June 8. Retrieved from <https://www.forbes.com/worlds-best-banks/#61aafa711295>
17. World's Best Banks 2020. Methodology. (n. d.). *Forbes*. Retrieved from https://www.statista-research.com/wp-content/uploads/2020/05/Methodology_Worlds-Best-Banks-2020.pdf.
18. Institute for Mergers, Acquisitions and Alliances. (n. d.). *M&A Banking*. Retrieved from <https://imaa-institute.org/m-and-a-by-industries>.
19. Technology vision. Leaders wanted. (n. d.). *Accenture*. Retrieved from <https://www.accenture.com/us-en/insights/technology/technology-trends-2021>.
20. Heukmes, J., & Guionnet, B. (n. d.). M&A benefits for the banking sector consolidation. *Deloitte. Is. 18. Part 03*. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/lu/Documents/financial-services/Banking/lu-mergers-acquisition-benefits-banking-sector.pdf>.
21. 2021 banking and capital markets M&A outlook. (n. d.). *Deloitte*. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/financial-services/articles/banking-securities-mergers-acquisitions-outlook.html>.
22. Number and Value of M&A by Industry. (n. d.). Institute for Mergers, Acquisitions and Alliances. *imaa*. Retrieved from <https://imaa-institute.org/m-and-a-by-industries>.
23. Number & Value of M&A Worldwide. (n. d.). Institute for Mergers, Acquisitions and Alliances. *imaa*. Retrieved from <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics>.
24. Gara, A. (2020, June 8). The World's Best Banks: The Future Of Banking Is Digital After Coronavirus. *Forbes*. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/antoinegara/2020/06/08/the-worlds-best-banks-the-future-of-banking-is-digital-after-coronavirus/?sh=44d81c372993>.

The article is recommended for printing 09.04.2021

© Hlushchenko Ya., Korohodova O., Moiseienko T., Sosnovska O., Chernenko N.